

Lekce 7

V předchozích lekcích bylo uvedeno, jak se tvoří v nominálních větách predikát

i. identity

Kdo jsou oni? ΝΙΜ ΝΕ

Oni jsou moji bratři. ΝΑ-CΝΗΥ ΝΕ

ii. popisu

Jakého druhu [= jaký] je on? ΟΥ-ΛΨ Ν-ΖΕ ΠΕ

On je pravdivý. ΟΥ-ΜΕ ΠΕ

On je jako toto, tohoto druhu. ΟΥ-ΤΕΪ-ΜΙΝΕ ΠΕ

Dále bude uvedeno, jak se tvoří v nominálních větách predikát

iii. vlastnictví (jsoucí vlastněný)¹

Čí je to? ΠΑ-ΝΙΜ ΠΕ

To je Janovo. ΠΑ-ΙΩΖΑΝΝΗΣ ΠΕ

To je moje. ΠΩ-Ϊ ΠΕ

K tomuto koptština používá *přivlastňovací zájmena* (possessive pronoun)

ΠΑ- ΤΑ- ΝΑ-

ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ=

patřící komu/čemu ...²

ΠΑ- ΤΑ- ΝΑ- musí být doplněno frází se členem nebo (jejím) ekvivalentem; ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ= musí být doplněno osobním sufixem.

ΠΑ-Π-ΧΟΕΙC ΠΕ Π-ΚΑΖ = tato země je *Pánova*

ΤΩ-Κ ΤΕ Τ-ΒΟΜ ΜΝ-Π-ΕΟΟΥ = tvoje (sg. mask.) je moc a sláva

ΝΤΕΤΝ-ΠΩ-ΤΝ̄ ΛΝ = vy nepatříte sobě [dosl.: you-are ones-who-belong-to-you not]

ΝΟΥ-Κ ΝΟΥ-Ϊ ΝΕ = tvoje jsou moje [dosl.: ones-who-belong-to-you are ones-who-belong-to-me]

ΑΝΓ-ΠΑ-ΠΑΥΛΟC = já *patřím Pavlovi*

Úplné paradigma ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ= s osobními sufixy (ΠΩ= ΤΩ= sledují vzor ΕΧΩ=):

	M.	F.	N.
můj	ΠΩ-Ϊ	ΤΩ-Ϊ	ΝΟΥ-Ϊ
tvůj (sg. m.)	ΠΩ-Κ	ΤΩ-Κ	ΝΟΥ-Κ
tvůj (sg. f.)	ΠΩ- [∅]	ΤΩ- [∅]	ΝΟΥ- [∅]
jeho	ΠΩ-Ϣ	ΤΩ-Ϣ	ΝΟΥ-Ϣ
její	ΠΩ-Ϣ	ΤΩ-Ϣ	ΝΟΥ-Ϣ
náš	ΠΩ-Ν	ΤΩ-Ν	ΝΟΥ-Ν
váš	ΠΩ-ΤΝ̄	ΤΩ-ΤΝ̄	ΝΟΥ-ΤΝ̄
jejich	ΠΩ-ΟΥ	ΤΩ-ΟΥ	ΝΟΥ-ΟΥ

¹ „Ownership“ is here meant in the vaguest possible way, like the ‘Of’ construction, described in lesson 2.

² (the) one(s) of ..., belonging to ...

Srovnej přivlastňovací člen:

můj	ΠΑ-ΕΙΩΤ	ΤΑ-ΜΑΛΥ	ΝΑ-СΝΗΥ
tvůj (sg. m.)	ΠΕΚ-ΕΙΩΤ	ΤΕΚ-ΜΑΛΥ	ΝΕΚ-СΝΗΥ
tvůj (sg. f.)	ΠΟΥ-ΕΙΩΤ	ΤΟΥ-ΜΑΛΥ	ΝΟΥ-СΝΗΥ
jeho	ΠΕϞ-ΕΙΩΤ	ΤΕϞ-ΜΑΛΥ	ΝΕϞ-СΝΗΥ
její	ΠЕС-ΕΙΩΤ	ΤЕС-ΜΑΛΥ	ΝЕС-СΝΗΥ
náš	ΠΕΝ-ΕΙΩΤ	ΤΕΝ-ΜΑΛΥ	ΝΕΝ-СΝΗΥ
váš	ΠΕΤḆ-ΕΙΩΤ	ΤΕΤḆ-ΜΑΛΥ	ΝΕΤḆ-СΝΗΥ
jejich	ΠΕΥ-ΕΙΩΤ	ΤΕΥ-ΜΑΛΥ	ΝΕΥ-СΝΗΥ

Přivlastňovací zájmeno sleduje vzor **π τ н** prostého určitého členu. Počáteční písmena **π τ н** vyjadřují číslo/rod osoby nebo věci, o které se mluví. Osobní sufixy (**ι κ[∅] ϙ ϙ ϙ τḆ οϙ**) vyjadřují osobu, číslo, a rod vlastníka/držitele (possessor).

πω-ι = (ten) někdo patřící mně = můj
τω-κ = (tá) někdo patřící tobě (sg. m.) = tvoje
πω-[∅] = (ten) někdo patřící tobě (sg. f) = tvůj
νοϙ-[∅] = (ti) někteří patřící tobě (sg. f) = tvoji
πω-οϙ = jejich, **νοϙ-οϙ** = jejich ...

πα-, πω= se také používá zájmenně, ohlížeje se na předcházející (přivlastňovací) frázi se členem:

πα-πνεϙμα ḆḆ-πω-τḆ = můj duch a váš
πεϞ-εοοϙ ḆḆ-πα-πεϞ-ειωτ = Jeho sláva a (*sláva*) Jeho Otce

Další dva druhy predikátu nominálních vět, totiž predikáty

iv. zdroje, původu a příčiny [agential cause]

Odkud to je/pochází? οϙ-εβολ των πε

To je od Boha. οϙ-εβολ ḆḆ-π-νοϙτε πε

Pro toto koptština používá neurčitý člen οϙ-/Ḇεν- rozšířený o předložky εβολ ḆḆ-, εβολ ḆḆ- nebo (pro příčinu [agential cause]) εβολ ḆḆτḆ- = z/od.

ḆτετḆ-Ḇεν-εβολ ḆḆ-πεḆ-κοσμοс = vy jste (z) tohoto světa

παḆ οϙ-εβολ ḆḆμο-οϙ πε = tento je jeden z nich

ανḆ-οϙ-εβολ αν ḆḆ-πεḆ-κοσμοс = já nejsem (z) tohoto světa

τεḆ-νοс Ḇ-δωρεα οϙ-εβολ ḆḆτḆ-π-νοϙτε τε = tento velký dar je od Boha

v. vztahu (čas; umístění měřeno „z“ nebo „(směrem) k“; a způsob)

Jak dlouho to je/bude trvat? ψα-οϙηρ πε

To je věčné (na-věčnost). ψα-ενεḆ πε nebo οϙ-ψα-ενεḆ πε

Pro toto koptština používá příslušnou předložku s nebo bez neurčitého členu οϙ-/Ḇεν.

Ḇεν-ψα-ενεḆ νε = oni jsou věční (nějací-k-věčnosti) [some-instances-of-unto-eternity]

ογ-προς-^θογοειω πε = to je *dočasné/prozatímní* (něco-[ve-vztahu]-k-času) [an-instance-of-in-relation-to-time]

πεϥ-ροογω πε ετβε- \bar{n} -ζηκε = jeho péče je *pro chudé*

ε-π-χιηχη τε = to je *marné/zbytečné* (k-neužitečnosti)

Sloveso: infinitiv a stativ

Infinitivy vyjadřují činnost (βωλ = uvolňovat/uvolnit), proces (μογ = umírat/umřít) anebo získání (nějaké) kvality (ογβαω = stát se bílý[m]).

Odpovídající *stativy* popisují trvajících/trvalý stav podmětu po tom, co činnost nebo proces nebo kvalita byla dokončena/dosažena: tak např. stativy βηλ = volný/svobodný, μοογτ = mrtvý, ογοεω = bílý.

Stativ se může používat pouze v durativních větách.

Ne každé sloveso má obě formy; mnoho infinitivů nemá stativ a některé stativy nemají infinitiv.

Ve slovníku jsou slovesa řazena pod infinitivní formou (βωλ) a stativy jsou značeny zvýšeným křížkem (βηλ[†]).

Každý infinitiv se může použít jako maskulinní podstatné jméno, které vyjadřuje buď činnost infinitivu anebo její výsledek nebo obojí. Tak např. infinitiv χπο = porodit, subst. m. χπο = porod, narození, potomek/potomstvo; inf. † = dát, subst. m. † = dobročinnost, milodar; inf. ει εβολ = vyjít, subst. m. ει εβολ = exodus; atd.

Slovesný význam se může negovat prefixem τῃ- = ne. Tak např. π-τῃ-† = (úkon) nedávání (the act of not giving; not to give).

Řecko-koptská slovesa mají pouze infinitiv, který má formu podobnou řeckému aktivnímu imperativu sg. πιστεγε = věřit, βαπτιζε = křtít, μετανοει = kát se/litovat, παραδιδογ = zradit, αρηα = popřít.

Seznam běžných egyptsko-koptských infinitivů, které mají stativ:

(a) Činnost (*tranzitivní slovesa*)

βωλ	uvolnit, rozvázat, interpretovat
βηλ [†]	uvolněný, volný (po uvolnění), svobodný, interpretovaný
βωλ εβολ	zničit
βηλ [†] εβολ	zničený
ειρε	(u)činit, (u)dělat
ο [†]	být (ο [†] ῃ-)
κω	položít, klást
κη [†]	být, ležet

ΚΩ ΕΒΟΛ ΚΗ† ΕΒΟΛ	odpustit, uvolnit odpuštěný
ΚΩΤ ΚΗΤ†	stavět, budovat postavený, zbudovaný, umístěný
ΜΟΥΡ ΜΗΡ†	svázat svázaný, ve vazbě
ΜΟΥΖ ΜΕΖ†	(na)plnit plný, naplněný
Μ̄ΤΟΝ ΜΟΤ̄Ν†	způsobit odpočinek, občerstvit, osvěžit lehký, klidný, pokojný, občerstvený/obnovený
ΝΟΥΧΕ ΝΗΧ†	házet, hodit ležet, položit se, spočívat
ΠΩΨ ΠΗΨ†	(roz)dělit (být) rozdělený
ΠΟΒΤΕ Π̄ΒΤΩΤ†	připravit připravený
ΠΜΟΥ ΠΜΑΜΑΑΤ†	(po)žehnat požehnaný, šťastný
ΠΩΤ̄Π̄ ΠΟΤ̄Π̄†	vybrat/zvolit (si) vyvolený, vybraný
ΠΩΟΥΖ ΠΟΟΥΖ†	shromáždit shromážděn
ΠΖΑΪ ΠΖ†	(na)psát písmo, (na)psaný
† ΤΟ†	dát, vrátit daný, osudný, předurčený
Τ̄ΒΒΟ Τ̄ΒΒΗΥ†	(o)čistit čistý
ΤΑΕΙΟ ΤΑΕΙΗΥ†	ctít, vzdát čest slavný, vážený
ΤΑΚΟ ΤΑΚΗΥΤ†	zničit zničený, zkažený
ΤΑΛΟ ΤΑΛΗΥ†	zvednout, nasednout, nastoupit usazený, na palubě

τωζ̄μ	pozvat
ταζ̄μ†	pozvaný
ταχρο	upevnit
ταχροη†	pevný
ουων	otevřít
ουην†	otevřený
ουωνζ̄ εβολ	odhalit, odkrýt
ουονζ̄† εβολ	zjevný, zřejmý
ουοπ	stát se svatý
ουααβ†	být svatý
ουωζ̄	položit na, obsadit
ουηζ̄†	odpočívat, obývat
ουχαϊ	stát se zdravý, zachráněný, spasený
ουοχ†	zdravý, zachráněný, spasený
ωπ	počítat, považovat
ηπ†	spočítaný
ωωπ	přijmout, koupit
ωηπ†	přijatý, přijatelný
ωωωτ	odříznout, uříznout, obětovat, postrádat
ωαατ†	neuspět, zaostávat, chybět
ωτορτ̄ρ	rušit, znepokojit
ωτ̄ρ̄τωρ†	rušený, znepokojený
ζωπ	skrýt
ζηπ†	skrytý, tajný
χο	zasít
χηγ†	zasetý
χωκ εβολ	(na)plnit
χηκ† εβολ	plný, naplněný
χιε	zdvihnout, nadzvednout
χοε†	vysoký

(b) Proces

ειβε dostat žízeň

οβε†	žíznivý
μογ	zemřít
μοογ†	mrtvý
ωνζ̄	žít, ožít
ονζ̄†	živý
ωπε	stát se, vzniknout
ωοπ†	být, existovat, přebývat
ζισε	stát se unavený, pracovat
ζοσε†	unavený

(c) *Získání (nějaké) kvality*

ογβαω	stát se bílý, zbělat(?)
ογοβω†	bílý
ωοογε	stát se suchý, vy-/uschnout
ωογωογ	suchý
ζων εζογν	přiblížit se
ζην† εζογν	blízky
bez infinitivu	
ζοογ†	zlý

Slovíčka

Další předložky

ζα- ζαρο=	pod, u, v, vzhledem k, pro/za
ωα- ωαρο=	(směrem) k
μ̄ν̄ν̄σα- μ̄ν̄ν̄σω=	po (čas.)
χιν-	z, od
(̄ν)ναζρ̄ν̄- (̄ν)ναζρ̄α=	v přítomnosti, před, ve srovnání s

Předložky založeny na τ̄ν̄- τοοτ=

ζιτ̄ν̄- ζιτοοτ=	od/z, skrz
εβολ ζιτ̄ν̄- εβολ ζιτοοτ=	od/z, skrz
̄ν̄τ̄ν̄- ̄ν̄τοοτ=	v, u, od/z, s, vedle
ετ̄ν̄- ετοοτ=	k
ζατ̄ν̄- ζατοοτ=	vedle, s

Předložky založeny na χ̄ν̄- χω=

ζιχ̄ν- ζιχ̄ω= na, nad, v, u, vedle; pro, skrz

Další příslovce

ενεζ	někdy (v záp. nikdy)
ἄνωρπ	především, (nej)dříve
τενογ	nyní, teď
ἄτεγνογ	náhle, najednou, ihned, okamžitě
χιη-ἄνωρπ	od počátku
χιη-τενογ	od této chvíle, odted'
ωα-ενεζ	navždy, navěky

Spojka

ἄσα- kromě, leda [except]

A.

- τω-ϙ τε τ-βom, πω-ϙ πε π-εοογ αγω πω-ϙ πε π-ταειο.
- πα-π-νογτε πε π-καζ. π-καζ πα-π-νογτε πε.
- να-πεϊ-ρωμε νε ἄ-ψηρε ετῆμαγ.
- ογεβολ ζιτῆπρωμε πε πνωβε αλλα ογεβολ ζιτῆπρωγτε τε τεχαρις.
- νεϊρωμε ζενεβολ των νε. ζενεβολ των νε νεϊρωμε.

B.

- εβολ ζιτῆ-ογ-αγγελος.
- ἄτῆ-π-αρχιερεγς.
- εβολ ζιτοοτ-ογ.
- ετῆπεγραμματεγς.
- ζατοοτς.
- ζατῆταζιμε.
- ζαπεφλαος.
- ωαπεπροφητης.
- ωαροφ.
- ἄἄσαογψη σῆτε.
- χιητενογ.
- ἄἄζρῆπεχ̄ς.
- εχῆπτοογ.
- εχωη.
- ζιτῆἄμογειοογε.